

ЛЕКЦІЯ 4

Тема. Архітектурно-ландшафтне формування малого саду в малоповерховій забудові

Мета. Розкрити вибір асортименту рослин та М.А.Ф. Особливості рішення малого саду з використанням регулярного, ландшафтного та змішаного прийомів планування. Формування художнього образу малого саду з регіональною символікою.

Основні терміни: МАФ, регулярне планування, художній образ.

Література:

1. Ефимов А.В. Дизайн архитектурной среды . - М.: Архитектура, 2004. - 504 с.
2. Щепетков Н.И. Световой дизайн города . - М.: Архитектура С, 2006.- 320 с.
3. Крижановская Н.Я., Дубинский В.П. Светоцветовой дизайн городской среды. – Белгород. : Изд-во БГТУ, 2006.- 136 с.

План

1. Розміщення котеджу на ділянці та функціональна організація його території.
2. Розміщення основних зон на території малого саду в котеджній забудові, їх коротка характеристика.
3. Вибір асортименту рослин там.а.ф.

Котедж - це великий сучасний будинок для постійного або тривалого проживання, розташований за містом і призначений для однієї сім'ї. Для будівництва котеджів, як правило, відводять земельні ділянки у приміській зоні міста. Зв'язок із землею і природою, гарні можливості для фізичної праці, психологічна розрядка далеко від міської суєти роблять котедж найбільш комфортним і

привабливим видом житла для сім'ї.

Котеджі будують, як правило, фахівці за розробленим типовим або індивідуальними проектами. Бажано такий же проект мати і на роботі, пов'язані з благоустроєм ландшафту та оформленням присадибної ділянки.

Ділянка, на якій ви вирішили побудувати котедж, може виявитися плоскою або з ухилом, з піщаними, супіщаними або глинистими ґрунтами, різним рівнем ґрунтових вод, тощо. Все це необхідно врахувати при створенні комфортного, що володіє естетичними якостями, середовища проживання.

У кожному конкретному випадку необхідно розробити генплан ділянки в масштабі 1:500. Найкраще такий генплан може зробити фахівець - ландшафтний архітектор (дизайнер). Починати роботи слід з розташування котеджу на ділянці.

Якщо котедж розміщується на вершині пагорба, то об'єм будинку повинен бути компактним з конфігурацією в плані, наближеною до квадрата, архітектура будівлі повинна бути динамічною. Ділянка має ухил і в зв'язку з цим необхідне його вертикальне планування, тобто проектування відкосів, підпірних стінок, сходів, пандусів, пристрою підмосток біля стін будівель, організація водостоків. Вертикальне планування особливо потрібне при крутих схилах (більше 20%) і при північних схилах, бо на крутих схилах під час дощу сильні потоки осадків розмивають ґрунт, а на північних рослинам не вистачає сонця. У такому разі ділянку слід розбити на горизонтальні майданчики - тераси, які захищають ґрунт від розмивання і створюють кращі умови для росту рослин.

Вразі розміщення котеджу біля основи пагорба його обсяг повинен органічно вписуватися в природне середовище, він повинен бути статичним, з більш різноманітним рішенням плану. При проектуванні такої ділянки більшу увагу слід звернути на організацію водостоків, так як при такому дозволі мікросередовище володіє підвищеною вологістю.

Розташування котеджу на плоскому рельєфі є більш традиційним. Плоский рельєф також слід видозмінити, щоб він не був однообразним. Доцільно створення штучного рельєфу у вигляді невеликих пагорбів і кам'янистих гірок.

Частіше всього житловий будинок розташовують головним фасадом до

вулиці з відступом від червоної лінії на 6 м. Він безпосередньо примикає до межі ділянки. У такому варіанті рішення архітектури фасаду має органічно поєднуватися з огорожею ділянки (парканом).

Слід зазначити, що найбільш доцільно в даний час розміщувати котедж в глибині ділянки або, на відстані 8 - 10 м від її меж. В останньому випадку перед будинком створюють палісадник з декоративними елементами (невеликі водойми, квіти, деревно-чагарникові насадження, тощо). При такому розташуванні житловий будинок надійно захищений від вуличного шуму і пилу. Від кордонів сусідньої ділянки до вашого будинку має бути не менше 3 м. Орієнтацію будинку рекомендується робити так, щоб вікна житлових кімнат виходили на південь, схід або південний схід, а кухні - на північ, північний схід або північний захід. Веранду краще орієнтувати на північ або схід.

Ділянка під садибу не повинна затоплюватися талими водами, а рівень ґрунтових вод повинен бути не нижче 2,5 м від поверхні. Якщо на ділянці підвищена вологість ґрунту, потрібно прорити осушувальні канали з ухилом, що забезпечує скидання ґрунтових вод у вуличні кювети в спеціальну осушувальну мережу або в декоративну водойму.

Слід також визначити характер ґрунту. Глинистий - легко згортається і не тріскається. Важкий суглинок розтріскується незначно, середній - значно. З легкого суглинка колечко розламується, а супісчаний ґрунт - не згортається.

Верхній шар ґрунту 200 - 300 мм, а в деяких випадках до 500 мм і більше, багатий гумусом і органічними речовинами. Цей ґрунт дуже цінний для городу, але не придатний для фундаментів. Тому при будівництві котеджу його необхідно зняти. Зрізаний пласт складають у кутку будівельного майданчика шаром не більше 1200 мм, оскільки через нестачу повітря гинуть бактерії, які забезпечують родючість ґрунту. Після того як ви намітили заходи з інженерної підготовки території, слід приступати до розробки планувального рішення ділянки, яке може бути найрізноманітніше.

У далекому зарубіжжі присадибні ділянки проектують як маленькі парки з виділенням зон активного і тихого відпочинку.

В Україні та ближньому зарубіжжі переважає дещо інша тенденція проектування таких ділянок, що відображає більш важкі функціональні процеси. Тут, як правило, розрізняються наступні основні зони - город, сад, ягідник, індивідуального або тихого відпочинку, дитячий, спортивний, відпочинку всієї сім'ї. Розміщення зон на ділянці має здійснюватися з урахуванням рельєфу, напрямку пануючих вітрів, орієнтації по сторонах світу і їх функціональне призначення. Зони: плодкових дерев (сад), город і ягідник повинні займати найбільш сприятливу щодо освітленості і ґрунтово-рослинних умов частину ділянки. Зона відпочинку для всієї родини може займати найменш сприятливу щодо освітленості і ґрунтово-рослинних умов частину ділянки. Тут можуть бути запроектовані невеликі спортивні майданчики - для настільного тенісу, бадмінтону, а також майданчики з тренажерами під навісом або в невеликому павільйоні. Господарська зона може мати найрізноманітніші розміри і склад приміщень. Її може і не бути на ділянці, якщо в будівлі котеджу передбачений господарський блок - гараж, погріб, теплиця, тощо. При відсутності госпблоку в котеджі він розміщується на ділянці. Господарський блок на дачних ділянках (гараж, туалет, погріб, душ) може окремо стояти або бути зблокованим між собою або з господарськими будівлями сусідніх ділянок. За санітарними нормами відстань між будівлями на ділянці наступна: від будинку до приміщення для утримання домашньої птиці та кролів - 7 м, до туалету - 12 м, від льоху до компостної ями або до худобного двору - 7 м. Від межі сусідньої ділянки до приміщень для утримання птиці та кролів - 4 м, до інших будівель - 1 м.

Раціональне розміщення зон на ділянці буде сприяти досягненню функціонального комфорту. Функціональний комфорт визначає зручність експлуатації присадибної ділянки. Він забезпечує захист від оточення, безпеку та оптимального здійснення всіх основних процесів життєдіяльності людини в даному середовищі. Екологічний комфорт характеризується оптимальним для організму людини поєднанням температури, вологості, швидкості руху повітря і впливом променистого тепла. Він створюється на присадибній ділянці з використанням засобів озеленення (із застосуванням фіто активних рослин), водних пристроїв,

геопластики в поєднанні з продуманими за екологічними параметрами прийомами планування як ділянки в цілому, так і її зон. Естетичний комфорт присадибної ділянки характеризується естетико-психологічним впливом природних елементів на людину за допомогою краси їх форм і кольору. Естетичний комфорт ділянки залежить в першу чергу від гармонійності і характеру природного оточення (наявності зелені, водойм, геопластики, тощо). Естетична організація присадибних ділянок включає безліч різноманітних завдань. Головні з них - загальна композиція простору, колірне рішення і оздоблення поверхонь декоративного покриття і об'ємних елементів.

Зелені насадження на присадибній ділянці відіграють важливу роль, вони покращують мікроклімат ділянки, захищають від вітру, від сонця в спеку, збільшують відносну вологість повітря, знижують вуличний шум, поглинають пил. Вони сприяють досягненню функціонального, екологічного та естетичного комфорту.

Елементами озеленення присадибної ділянки є плодово-ягідні, декоративні рослини та овочеві культури. Їх розміщення на ділянці має бути продуманим. Обмеженість площі присадибних ділянок змушує вдаватися до планувальних прийомів, зорозово збільшувати простір ділянки: подовжити або, навпаки, розширити його; створити певне сприйняття ділянки в цілому: направити погляд удалину (динамічний) або зосередити його всередині, в центрі ділянки (статичне). Всі ці завдання можна вирішити з використанням засобів озеленення.

Особливу увагу слід звернути на формування саду, ягідника та городу, оскільки вони займають велику за площею територію. Завдяки їх раціональному розміщенню можна надати невеликій ділянці враження широкого простору, а за допомогою включення декоративних рослин у поєднанні з водою, рельєфом можна проілюструвати всю різноманітність природних елементів.

Підбір асортименту потрібно починати з саду. Його асортимент повинен бути максимально різноманітним. Так, наприклад, у садовій ділянці площею 4000-6000 м² доцільно мати:

5-6 дерев яблуні;

1-2 груші;
3-4 вишні;
1-2 черешні;
1-2 абрикоси;
5-7 кущів чорної смородини;
3-4 куща червоної та білої смородини та
крижовника; 30-40 кущів малини;
4-5 кущів винограду.

Якщо дозволяє площа бажано мати: обліпиху, лимонник, жимолость, актинідию та ін. культури, плоди яких багаті на вітаміни. Кожній породі повинно бути відведено своє місце з урахуванням біологічних потреб та факторів зовнішнього середовища. Необхідно витримувати автономне розміщення культур (кісточкових, насінних, горіхоплідних, плодових). На невеликих ділянках доцільно периферійне розташування плодово-ягідних рослин. Не слід при цьому чітко підкреслювати границі ділянки. Огорожу слід задекорувати наступними прийомами – висадкою плодових дерев в поєднанні з ягідними кущами, що створює відчуття негородженої ділянки.

На маленькій площі присадибних ділянок доцільно вирощувати карликові дерева та швидко спілі сорти овочей. Вітрозахисні полоси доцільно створювати з великих дерев кісточкових порід та ягідних кущів.

Ягідні кущі (смородина, крижовник, малина) доцільно всього розташовувати по периферії ділянки, відступивши на один метр від межевої границі.

Грядки на городі бажано розташовувати перпендикулярно по напрямленню уклонів.

Прийоми планувальної організації можуть бути самими різноманітними. Житлова територія повинна відрізнятися простором і глибиною, створити таке середовище допомагають плодово-ягідні рослини і городні культури, які служать фоном, кулісами для формування основних композицій.

Всі основні зони, що входять до складу житлової території, можуть бути відокремленими один від одного або органічно включеними в його загальну

композицію.

Головне завдання житлової території домогтися стильової єдності всіх елементів і комфортності середовища за всіма параметрами - екологічним, функціональним, естетичним.

З урахуванням екологічних вимог для формування цієї зони необхідно використання засобів і прийомів фітодизайну. З цією метою доцільно застосування фітоактивних рослин, а саме рослин, які сприяють очищенню повітря від хвороботворних бактерій і виділяють летючі фітонциди (береза бородавчаста, черемуха, ялівець козацький), а також іонізуючі повітря (дуб звичайний, ліщини, тощо). Тут доречні невисокі, швидкорослі дерева і чагарники у вигляді екзотичних солітерів, невеликих ландшафтних груп, а також житлові огорожі, вертикальне озеленення, різноманітні квіткові композиції.

У ландшафтному оформленні житлової території доречно використання символіки та умовності. Саме тут можна відтворити мальовничі куточки живої природи з декоративними водоймами, струмками, водоспадами, каскадами в поєднанні з композиціями з каменів в оточенні газону або на тлі піщаного покриття, викликаючи асоціацію з "гірськими", "степовим", "пустельним", "болотним", "прибережним" ландшафтами.

Планування і образне рішення цих зон можуть бути створені з використанням мотивів японського, китайського саду або із застосуванням прийомів народної архітектури (української, російської, тощо).

Контрольні запитання:

1. Яким чином можна розміщувати будівлю котеджу наділянці?
2. Які функціональні зони треба розміщувати на присадибній ділянці?
3. З урахуванням яких вимог слід розміщувати функціональні зони на присадибній ділянці?
4. Як слід здійснювати підбір асортименту рослин на присадибній ділянці?
5. Якими можуть бути прийоми планувальної організації функціональних зон на присадибній ділянці?

